

شصتمین سالروز خاموشی صادق هدایت

جمعه ۱۹ فروردین ۱۳۹۰ - ۸ آوریل ۲۰۱۱

زندگی من به نظرم همانقدر غیرطبیعی، نامعلوم و باور نکردنی می‌آمد که نقش روی قلمدانی که با آن مشغول نوشتن هستم - گویا يك نفر نقاش مجنون و وسواسی روی جلد این قلمدان را کشیده - اغلب به این نقش که نگاه می‌کنم مثل این است که به نظرم آشنا می‌آید. شاید برای همین نقش است... شاید همین نقش مرا وادار به نوشتن می‌کند.

زندگی‌نامه صادق هدایت

صادق هدایت در سه شنبه ۲۸ بهمن ماه ۱۲۸۱ در خانه پدری در تهران تولد یافت. پدرش هدایت قلی خان هدایت (اعتضادالملک) فرزند جعفر قلی خان هدایت (نیرالملک) و مادرش خانم عذری- زیورالملک هدایت دختر حسین قلی خان مخبرالدوله دوم بود. پدر و مادر صادق از تبار رضا قلی خان هدایت یکی از معروفترین نویسندگان، شعرا و مورخان قرن سیزدهم ایران میباشد که خود از بازماندگان کمال خجندی بوده است. او در سال ۱۲۸۷ وارد دوره ابتدایی در مدرسه علمیه تهران شد و پس از اتمام این دوره تحصیلی در سال ۱۲۹۳ دوره متوسطه را در دبیرستان دارالفنون آغاز کرد. در سال ۱۲۹۵ ناراحتی چشم برای او پیش آمد که در نتیجه در تحصیل او وقفه ای حاصل شد ولی در سال ۱۲۹۶ تحصیلات خود را در مدرسه سن لویی تهران ادامه داد که از همین جا با زبان و ادبیات فرانسه آشنایی پیدا کرد. در سال ۱۳۰۴ صادق هدایت دوره تحصیلات متوسطه خود را به پایان برد و در سال ۱۳۰۵ همراه عده ای از دیگر دانشجویان ایرانی برای تحصیل به بلژیک اعزام گردید. او ابتدا در بندر (گان) در بلژیک در دانشگاه این شهر به تحصیل پرداخت ولی از آب و هوای آن شهر و وضع تحصیل خود اظهار ناراضایتی می‌کرد تا بالاخره او را به پاریس در فرانسه برای ادامه تحصیل منتقل کردند. صادق هدایت در سال ۱۳۰۷ برای اولین بار دست به خودکشی زد و در ساموا حوالی پاریس عزم کرد خود را در رودخانه مارن غرق کند ولی قایقی سررسید و او را نجات دادند. سرانجام در سال ۱۳۰۹ او به تهران مراجعت کرد و در همین سال در بانک ملی ایران استخدام شد. در این ایام گروه ربهه شکل گرفت که عبارت بودند از: بزرگ علوی، مسعود فرزاد، مجتبی مینوی و صادق هدایت. در سال ۱۳۱۱ به اصفهان مسافرت کرد در همین سال از بانک ملی استعفا داده و در اداره کل تجارت مشغول کار شد.

در سال ۱۳۱۲ سفری به شیراز کرد و مدتی در خانه عمویش دکتر کریم هدایت اقامت داشت. در سال ۱۳۱۳ از اداره کل تجارت استعفا داد و

در وزارت امور خارجه اشتغال یافت. در سال 1314 از وزارت امور خارجه استعفا داد. در همین سال به تأمینات در نظمیة تهران احضار و به علت مطالبی که در کتاب *وغ وغ* ساهاب درج شده بود مورد بازجویی و اتهام قرار گرفت. در سال 1315 در شرکت سهامی کل ساختمان مشغول به کار شد. در همین سال عازم هند شد و تحت نظر محقق و استاد هندی بهرام گور انکل ساریا زبان پهلوی را فرا گرفت. در سال 1316 به تهران مراجعت کرد و مجدداً در بانک ملی ایران مشغول به کار شد. در سال 1317 از بانک ملی ایران مجدداً استعفا داد و در اداره موسیقی کشور به کار پرداخت و ضمناً همکاری با مجله موسیقی را آغاز کرد و در سال 1319 در دانشکده هنرهای زیبا با سمت مترجم به کار مشغول شد.

در سال 1322 همکاری با مجله سخن را آغاز کرد. در سال 1324 بر اساس دعوت دانشگاه دولتی آسیای میانه در ازبکستان عازم تاشکند شد. ضمناً همکاری با مجله پیام نور را آغاز کرد و در همین سال مراسم بزرگداشت صادق هدایت در انجمن فرهنگی ایران و شوروی برگزار شد. در سال 1328 برای شرکت در کنگره جهانی هواداران صلح از او دعوت به عمل آمد ولی به دلیل مشکلات اداری نتوانست در کنگره حاضر شود. در سال 1329 عازم پاریس شد و در 19 فروردین 1330 در همین شهر بوسیله گاز دست به خودکشی زد. او 48 سال داشت که خود را از رنج زندگی رها نید و مزار او در گورستان پرلاشز در پاریس قرار دارد. او تمام مدت عمر کوتاه خود را در خانه پدری زندگی کرد. آثار هدایت را به طور کلی می توان در پنج موضوع طبقه بندی کرد: داستان، ترجمه، تحقیق، نمایشنامه و سفرنامه.

داستان
زنده به گور (1309): نخستین مجموعه داستان اوست؛ این کتاب را در پاریس نوشت و در تهران چاپ کرد
بوف کور: این کتاب را حدود 1309 در تهران به خط خویش به صورت پلی کپی در 150 نسخه تکثیر کرد و فقط به دوستانش هدیه داد، اما چاپ اول آن در هند انجام گرفت. بوف کور مهمترین اثر هنری صادق هدایت شناخته شده و ابعاد جهانی یافته است.
آثار دیگر داستانی وی عبارتند از: سه قطره خون (1311)، علویه خانم (1312)، سایه روشن (1312)، سگ ولگرد (1322) و لنگاری (1323) و حاجی آقا (1324)
ترجمه

صادق هدایت به دو زبان فرانسوی و فارسی میانه تسلط داشت؛ فارسی میانه را در هند آموخته بود و آثاری را از آن دو زبان به فارسی ترجمه کرده است:

یادگار جاماسب، کارنامه اردشیر بابکان، گزارش گمان شکن، گجسته اَبالیش، شهرستانهای ایران و زند و هومَن یسن را از فارسی میانه ترجمه کرده است.

“مسخ” اثر فرانتس کافکا و “دیوار” اثر ژان پل سارتر را نیز از

زبان فرانسه به فارسی برگردانده است.

تحقیق

“فواید گیاهخواری”، “ترانه های خیام”، “نیرنگستان”، “انسان و حیوان” و “فولکور یا فرهنگ توده” از نوشته های تحقیقی هدایت اند.

نمایشنامه

“مازیار” (با مجتبی مینوی)، “پروین دخترسازان” و “افسانه آفرینش”.

سفرنامه

سفرنامه مهم هدایت عنوانش “اصفهان نصف جهان” است که در چاپهای بعدی با نمایشنامه “پروین دخترسازان” یک جا به چاپ رسیده است.

گفته می شود که صادق هدایت نوشته های دیگری نیز داشته که پیش از اقدام به خودکشی در یک حالت بحرانی تمام آنها را سوزانده است.

یکی از این کتابها، کتابی بوده است به نام “روی جاده نمناک” که گفته اند بعضی از دوستانش آن را جزو دست نوشته های هدایت دیده بودند.

همچنین کتابی به نام “توپ مروارید” جزو آثار چاپ شده اوست که فقط یک بار در نسخه هایی محدود و با تغییر نام نویسنده به “هادی هدایت” در تهران چاپ شده است.